

عضویت رایگان در کتابخانه‌های عمومی خراسان رضوی

اداره‌کل کتابخانه‌های عمومی خراسان رضوی از اجرای طرح سراسری عضویت رایگان در کتابخانه‌های عمومی خراسان رضوی در اول تیرماه ۱۴۰۰ به مناسبت سالروز میلاد امام‌رضا(ع) خبر داد. روابط عمومی اداره کل کتابخانه‌های عمومی خراسان رضوی اعلام کرد به مناسبت میلاد حضرت‌رضا(ع)، طرح سراسری عضویت رایگان در کتابخانه‌های عمومی استان در اول تیرماه ۱۴۰۰ اجرا خواهد شد.

هیات‌آنلاین؛ متولی فضای مجازی خانه مداحان

خانه مداحان نسبت به سفارش رهبر انقلاب در اهمیت فضای مجازی در عرصه‌های فرهنگی و مذهبی، رسانه خانه مداحان را راه‌اندازی کرد و مسؤولیت اداره آن را به هیات‌آنلاین سپرد. مرتضی طاهری، رئیس هیات‌مدیره خانه مداحان گفت: با توجه به سفارشات رهبری در اهمیت حضور عرصه‌های فرهنگی و مذهبی در فضای مجازی، خانه مداحان تصمیم به حضور در فضای مجازی گرفته است.

گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین محمود ریاضت درباره روش امام رضا(ع) در مناظرها

هم علم، هم عاطفه

چنانچه در گزارش اصلی صفحه نیز خوانده‌اید، یکی از بروز و ظهورهای شمایل علمی امام رضا(ع)، شرکت ایشان در مناظرها بوده است؛ مناظره‌هایی که حضرت با نمایندگان دیگر ادیان، باورها و مکاتب برپا می‌کرده‌اند. در روایات آمده که روش ایشان در مناظرها، آن‌قدر منحصربه‌فرد بوده که همواره با چیرگی در گفت‌وگو با طرف مقابل همراه می‌شده است. این مناظرها، همواره با آرامش برپا می‌شده و با این‌که یکی از امامان شیعه یک سوی ماجرا و نماینده‌هایی از مثلاً یهودیت، مسیحیت و دیگر ادیان طرف مقابل بوده‌اند، هیچ‌گاه به مجادله و جر و بحث کشیده نشده است. از حجت‌الاسلام والمسلمین محمود ریاضت درباره دلایل پیروزی امام رضا(ع) در مناظرها پرسیده‌ایم؛ این‌که چه ویژگی‌هایی روش ایشان را تا این حد موفقیت‌آمیز جلوه داده است.

محمدرضا پارسا

جام جم

در روایات خوانده‌ایم که امام رضا(ع) در مناظره‌هایی که با غیرمسلمانان و غیرهم‌زمانان خود برگزار می‌کردند، توفیق داشتند. دلایل توفیق ایشان را از چه مسیرهایی می‌شود پیگیری کرد؟

یکی از ویژگی‌های حضرت امام رضا(ع) مناظره‌های علمی ایشان با علما و دانشمندان از مکاتب و دین‌ها و ایسم‌های مختلف آن دوران بوده است. امروز ما طبق روایات می‌دانیم که ایشان در این مناظرات غالب و چیره می‌شوند و می‌توانند طرف مقابل را قانع کنند. این مناظره‌ها مبتنی بر ویژگی‌هایی است که این ویژگی‌ها سبب‌ساز غلبه ایشان بر دیگران می‌شود. به سه ویژگی در این میان می‌توان اشاره کرد: نخستین ویژگی، عالمانه بودن موضع ایشان است. امام رضا(ع) عالمانه صحبت می‌کردند. در روایت هم داریم که ایشان از طرف پدر بزرگوارشان حضرت موسی بن جعفر، ملقب به عالم آل محمد هستند. نکته اصلی در این مناظره‌ها و پیروزی‌های ایشان، همین تمرکز بر روش علمی است. ایشان پاسخ هر دانشمندی را با توجه به علم و باور خود آن دانشمند می‌دادند. با یهودی‌ها براساس اعتقادات یهودی‌ها و با مسیحی‌ها بنا بر آموزه‌های مسیح حرف می‌زدند. خب می‌دانیم که علم ایشان علم لدنی است. علم به ماکان و مایکون را در اختیار دارند. ایشان بنای بحث را صرفاً بر باورها و علم خود قرار نمی‌دادند. طوری بحث می‌کردند که عالم مقابل، قبول می‌کرد. به طور مثال در مناظره با یک مسیحی، حضرت(ع) به روایت پیامبر استناد نمی‌کردند. به روایات خود آنها استناد می‌کردند و در علوم آنها می‌نگریستند. از همین رو بود که طرف مقابل، می‌دید که ایشان با تسهیلات طرف مقابل در بحث نیز آشناست و بنابراین می‌پذیرفت و قبول می‌کرد.

ویژگی دوم، عاقلانه بحث کردن ایشان است. ایشان هیچ‌گاه در مناظره‌ها از کوره در نمی‌روند. هیچ‌گاه نمی‌بینید که عصبانی شده باشند. کسی نمی‌تواند ایشان را عصبانی کند. کسی نمی‌تواند ایشان را به ورطه جدل و جر و بحث بیندازد. چون روش‌شان منطقی و عقلی است. آستانه تحمل ایشان بسیار بالاست. به این باید دقت کرد که ایشان طوری بحث نمی‌کنند که طرف مقابل به جدل تحریک شود و به فحاشی بیفتد. می‌خواهند اقناع کنند. ویژگی سوم، کلام دلنشین ایشان است. ما گاهی کاملاً مستدل و علمی و عاقلانه حرف می‌زنیم، اما خوب و دلنشین حرف نمی‌زنیم. ایشان دلنشین سخن می‌گویند و سخن‌شان مطابق با فطرت است. مهم این است که سخن مطابق با فطرت، علمی و منطقی هم باشد. ایشان طرف مقابل را به عنوان یک هم‌نوع می‌دیدند. طوری رفتار می‌کردند که طرف مقابل با ایشان احساس نزدیکی کند. بنابراین ویژگی روش مناظره‌های ایشان را باید در این کلیدواژه‌ها فهرست کرد: علمی، منطقی و عقلی، لطیف و دلنشین.

یکی از گفتمان‌هایی که چنددهه‌ای است در پی تقویت آن هستیم، گفتمان تقریب مذاهب است. می‌بینیم که امام رضا(ع) قرن‌ها پیش با برپایی مناظره با نمایندگان باورها و عقاید گوناگون، به نوعی سردمدار تقویت این گفتمان بوده‌اند. امروز در این راستا، چقدر از روش امام هشتم بهره می‌بریم؟

اگر ما از روش منطقی و علمی و عقلی و نیز کلام دلنشین امام رضا(ع) در راستای تقریب مذاهب بهره می‌بریم، هم‌اکنون این گفتمان بسیار پرقت‌تر به راهش ادامه می‌داد. آنچه امروز در راستای تقویت گفتمان تقریب مذاهب صورت می‌دهیم، نه عقلی است

تابلویی از حسن روح‌الامین دربارۀ مناظره‌های امام رضا(ع) با علمای مسیحی

امام(ع)؛ همین‌گونه سایر امت‌ها اخباری به آنها از معجزات موسی، عیسی و مخصوصاً محمد(ص) و پیامبران دیگر رسیده است؛ پس چرا این پیامبران را قبول ندارید و فقط روی زردشت تکیه می‌کنید؟ بزرگ هیربدان خاموش شد و پاسخی نداشت بدهد.

در اینجا امام رضا(ع) با روش پاسخ نقضی جواب داد و در واقع با تکیه بر قاعده عقلی «حکم الامثال فیما یجوّز و فیما لا یجوّز واجد» به او الزام فرمود که اگر دلیل بر حقانیت زردشت معجزات نقل شده باشد، این معنا درباره سایر پیامبران بزرگ الهی، مخصوصاً در مورد پیامبر گرامی اسلام که مدارک اعجاز او بسیار بیشتر و گسترده‌تر است، نیز صادق است. اضافه بر این، معجزه مهم پیامبر اسلام(ص) قرآن مجید -که امام(ع) قبلاً به آن اشاره فرمودند- جنبه عینی و حسی دارد و نیاز به تکیه بر تاریخ ندارد. آری قرآن مجید موجود است و آثار اعجاز آن نمایان.

سه علاوه بر این دو، رأس الجالوت من صابی نیز حضور داشتند و مناظره با آنها در کتاب «مناظرات تاریخی امام رضا علیه السلام» آستان قدس رضوی در سال ۱۳۸۰ خورشیدی ثبت و ضبط شده است. در این مناظره، امام رضا(ع) با تکیه بر آیات قرآنی و روایات معتبره، به من بگو کدام دلیل است؟

ما داده که هیچ کس قبل از او انجام ولی اخبار پیشینیان ما گواه بر این

ن به شما رسیده و پیروی کرده‌اید؟

مناظره با اهل بصره

طرف اول مناظره: امام رضا(ع)

طرف دوم مناظره: اهل بصره

موضوع: امامت و رهبری جامعه

منبع: الخرائج والجرائح (قطب راوندی)

زمینه شکل‌گیری: هنگامی که آتش فتنه در بصره بالا گرفت و فرق مختلف و مکتب‌های گوناگون آنجا را پایگاه فعالیت خود قرار دادند، امام‌رضا(ع) برای خاموش کردن آتش فتنه با استفاده از یک فرصت کوتاه به بصره آمد و با اقوام و گروه‌های مختلف به بحث و گفت‌وگو نشست و از همه آنها دعوت فرمود در مجلسی حضور یابند، از علمای بزرگ مسیحی گرفته تا علمای یهودی و کسان دیگر. سپس فصول مختلف انجیل و بشاراتی را که درباره پیامبر اسلام(ص) در آن آمده، تا بشارات اسفار مختلف تورات و زبور همه را برشمرد.

متن مناظره: حضرت بعد از مدتی صحبت با علمای حاضر در جلسه، به توده مردم مسلمان که در آن مجلس حضور داشتند، رو کرد و در بخشی از سخنانش چنین فرمود: ای مردم، آیا کسی که با مخالفانش به آیین و کتاب شریعت خود آنها احتجاج و استدلال کند، از همه باانصاف‌تر نیست؟ عرض کردند: چرا؟

فرمود: بدانید امام بعد از محمد(ص) فقط کسی است که برنامه‌های او را تداوم بخشد، و مقام امامت تنها برای کسی زینده است که با تمام امت‌ها و پیروان مذاهب مختلف با کتاب خود آنها گفت‌وگو کند. مسیحیان را با انجیل، یهودیان را با تورات و مسلمانان را با قرآن قانع سازد و عالم به جمیع لغت باشد و با هر قومی با زبان خودش سخن گوید و علاوه بر همه اینها، با تقوا و از هر عیب و نقضی پاک باشد. همچنین عدالت‌پیشه، با انصاف، حکیم، مهربان، باگذشت، پرجمعیت، راستگو، مشفق، نیکوکار، امین، درست‌کار و مدبر باشد.

به این ترتیب، امام(ع) حجت را بر اهل بصره تمام کرد و رسالت خود را در پاسداری از حریم اسلام انجام داد.

مناظره با علی بن محمد بن جهم

طرف اول مناظره: امام رضا(ع)

طرف دوم مناظره: علی بن محمد بن جهم

موضوع: عصمت انبیاء

منابع: جلد اول عیون اخبار الرضا

زمینه شکل‌گیری: چنان‌که در تاریخ آمده است این مناظره نیز در دربار مأمون واقع شد. متن مناظره: اباضلت هروی در این باره می‌گوید: هنگامی که مأمون پیروان مذاهب و مکاتب مختلف یعنی یهود، نصارا، مجوس، صابئین و سایر فرق و علمای اسلام را در دربار خود گردآورد تا با امام علی بن موسی الرضا(ع) مناظره کنند، هر کس در برابر آن حضرت عرض اندام کرد، با پاسخ دندان‌شکنی روبه‌رو و خاموش شد. در این میان، نوبت به علی بن محمد بن جهم که از علمای معروف اهل سنت بود، رسید. او به امام(ع) رو کرد و گفت: عقیده شما درباره عصمت انبیا چیست؟ آیا شما همه را معصوم می‌دانید؟

امام(ع) آری. این جهم، پس این آیات را که ظاهرش صدور گناه از آنان است، چگونه تفسیر می‌کنی؟ مثلاً قرآن درباره آدم(ع) می‌فرماید: «و عسی آدم ربه فغوی» (آدم به پروردگارش عصبان کرد و از یاداش او محروم ماند).

یا درباره یونس(ع) می‌گوید: «و ذا النون إذ ذهب مغاضیا فظن أن لن نقدر علیه» (یونس خشمگین از میان قوم خودش رفت و گمان کرد بر او تنگ نخواهیم گرفت). یا درباره یوسف(ع) می‌گوید: «و لقد همت به و هم بها» (زلیخا قصد یوسف کرد و یوسف قصد او را). و در مورد داوود(ع) می‌فرماید: «و ظن داوود أنما فتناه فاستغفر ربه» (داوود گمان کرد ما او را امتحان کرده‌ایم و از کار خود توبه کرد).

و بالاخره درباره پیامبرش محمد(ص) می‌فرماید: «و تخفی فی نفسك ما...» (تو در دل چیزی پنهان داشتی که خدا آن را آشکار کرد).

امام(ع) فرمود: وای بر تو! گناهان زشت را به پیامبران الهی نسبت مده و کتاب خدا را به رأی خود تفسیر مکن که خداوند فرموده: «تأویل (و تفسیر) آن را جز خدا و راسخان در علم نمی‌دانند»

اکنون پاسخ سؤالات را بشنو:

اما درباره آدم(ع) خداوند او را حجت در زمین و نماینده خود در بلاش قرار داده بود. آدم برای بهشت آفریده نشده بود (و سکونتش در بهشت موقتی بود و بهشت سرای تکلیف نبود) عصیان آدم (و ترک اولای او) در بهشت رخ داد، نه در زمین و عصمت باید در زمین باشد و مقادیر امر الهی تکمیل شود (و آدم الگو و رهبری برای مردم جهان باشد) لذا وقتی به زمین گام نهاد، خداوند او را حجت و خلیفه معصوم قرار داد، چنان‌که در حق او می‌فرماید: «إن...» اصطفی آدم و نوحا و آل ابراهیم و آل عمران علی العالمین» (خداوند آدم و نوح و خاندان ابراهیم و خاندان عمران را بر جهانیان برگزید).

این گزینش، خود دلیل بر معصوم بودن این رهبران است؛ زیرا گزینش برای رهبری بدون عصمت، موجب نقض غرض است.

اما در مورد یونس(ع) منظور از «لن نقدر علیه» این نیست که او گمان کرد خداوند قادر بر (مجازات) او نیست، بلکه به معنای این است که او گمان کرد خداوند بر او تنگ نمی‌گیرد (و ترک اولایی نکرده است)، همان‌گونه که در آیه دیگر قرآن آمده: «و أما إذا ما ابتلاه فقدر علیه رزقه» (اما هنگامی که خداوند انسان را مبتلا کند و روزی را بر او تنگ بگیرد...) زیرا اگر او گمان کرده بود خداوند قادر بر (مجازات) او نیست، کافر می‌شد (و کفر از ساخت مقدس انبیا به دور است).

اما در مورد یوسف(ع) منظور این است که زلیخا قصد کام‌گیری از یوسف کرد و یوسف قصد قتل وی نمود، اگر او را زیاد تحت فشار برای عمل خلاف عفت قرار دهد (چرا که فوق‌العاده از این پیشنهاد ناراحت شده بود)، اما خداوند (در حق او لطف کرد و او را از قتل زلیخا و عمل خلاف عفت دور کرد، همان‌گونه که می‌فرماید: «كذلك لنصرف عنه السوء والفحشاء» (سوء) اشاره به قتل و فحشا اشاره به عمل منافعی غت است).

این بحث همین‌گونه به درازا کشید تا این‌که در نهایت علی بن محمد بن جهم به گریه افتاد و عرض کرد: ای فرزند رسول خدا! من توبه می‌کنم و تعهد می‌نمایم از امروز به بعد درباره پیامبران خدا جز آنچه شما فرمودید، نگویم.

باید توجه داشت درباره عصمت انبیا گروهی راه خطا پیموده‌اند و گروه دیگری در نیمه راه مانده‌اند. تنها گروهی که عصمت آنان را به طور کامل پذیرفته‌اند، پیروان مکتب اهل بیت(ع) هستند که به هدایت آنان به سر منزل مقصود رسیده‌اند. ﷻ